

- Κύριο άρθρο
- ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΝ
Τάσεις και προοπτικές
- Οι θέσεις της Κίνησης Πολιτών για τα Ελληνικά Α.Ε.Ι.
- Πρυτανικές εκλογές: Μια ελληνική ευρεσιτεχνία
- Μια μικρή ομάδα με μεγάλα όνειρα
- Ομάδα Εθελοντικής Αιμοδοσίας "Αιμοπετάλιο"
- Το πρόβλημα της υλίας των μονάδων επεξεργασίας των αστικών και βιομηχανικών υγρών αποβλήτων

● Κύριο άρθρο

Από την ημερίδα της "Κίνησης Πολιτών για μια Ανοικτή Κοινωνία", οι ομιλητές κ.κ. Ανδρέας Κιντής, Ηλίας Κατσούλης και Richard Yelland.

Η δημοσίευση από το Υπουργείο Παιδείας ενός "Προσχεδίου Νόμου για την Αξιολόγηση της Ανώτατης Εκπαίδευσης" άφησε παγερά αδιάφορους όλους εκείνους στους οποίους απευθύνθηκε. Οι καθηγητές απέρριψαν ασυζητητί τις προτάσεις του Υπουργείου Παιδείας για την αξιολόγηση του έργου τους, διότι γνωρίζουν ότι εάν κάτι τέτοιο πραγματικά συμβεί, τότε θα αποκαλυφτεί σε όλους η χαμηλή ποιότητα του έργου το οποίο επιτελούν. Κατά τον ίδιο τρόπο οι φοιτητές απορρίπτουν κάθε ιδέα αξιολόγησης της προσπάθειάς τους, αφού έχουν εθιστεί στις εύκολες λύσεις και επί πλέον γνωρίζουν ότι άλλες είναι οι προϋποθέσεις που εξασφαλίζουν σήμερα επαγγελματική επιτυχία. Η "Κίνηση Πολιτών για μια Ανοικτή Κοινωνία", διοργάνωσε την 15 Μαΐου 2003, ημερίδα αφιερωμένη στην

αξιολόγηση των ελληνικών πανεπιστημίων. Ειδικοί καθηγητές πανεπιστημίου, παρουσίασαν τις προτάσεις τους για την αξιολόγηση πανεπιστημίων και πανεπιστημιακών με βάση τη μέχρι τώρα διεθνή εμπειρία.

Στο παρόν ΔΕΛΤΙΟ δημοσιεύονται περιλήψεις των ομιλιών των εισηγητών και παρατίθεται ένας κατάλογος προτάσεων της δικής μας Κίνησης Πολιτών, με σκοπό την πρόκληση μιας συζήτησης στην οποία η ελληνική κοινωνία πολιτών είναι ανάγκη να συμμετάσχει. Η (απαράδεκτη) κατάσταση στην Ελληνική Τριτοβάθμια Εκπαίδευση αφορά όλους μας.

● Η Αξιολόγηση των Ελληνικών Πανεπιστημίων Τάσεις και Προοπτικές

Μετά την κατάθεση εκ μέρους του Υπουργείου Παιδείας ενός Προσχεδίου Νόμου για την "Διασφάλιση και Αξιολόγηση της ποιότητας της Ανώτατης Εκπαίδευσης..." (14 Μαρτίου 2003) και την επιφυλακτική στάση της Συνόδου των Πρυτάνεων (Ναύπλιο 15 Μαρτίου 2003), και ενώπιον της κρίσιμης κατάστασης που έχει διαμορφωθεί και η οποία επιβάλλει τη λήψη δραστικών μέτρων στα οποία θα συμφωνήσουν η Πολιτεία και η Πανεπιστημιακή κοινότητα, η Κίνηση Πολιτών ως εκπρόσωπος της Ελληνικής Κοινωνίας Πολιτών, ανέλαβε την πρωτοβουλία πραγματοποίησης μιας δημόσιας εκδήλωσης/συζήτησης με θέμα: **"Αξιολόγηση των Ελληνικών Πανεπιστημίων. Τάσεις και Προοπτικές"**

Στην εκδήλωση μίλησε ο Καθηγητής **Ανδρέας Κιντής**, πρώην Πρύτανης Οικονομικού Πανεπιστημίου με θέμα: **"Η Αξιολόγηση ως μηχανισμός Ποιοτικής Αναβάθμισης των Πανεπιστημιακών Σπουδών"**. Στην ομιλία του ο κ. Ανδρέας Κιντής έκανε μια σύντομη αναφορά στην αναγκαιότητα της εισαγωγής νέων θεσμών στη διαχείριση του συστήματος ανώτατης εκπαίδευσης, στο περιεχόμενο της αξιολόγησης και στη συμβολή της ως μηχανισμού ανάβαθμισης των πανεπιστημιακών σπουδών, στην ανάγκη για αναδιάρθρωση και ποιοτική αναβάθμιση των σπουδών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, στο Σχέδιο Νόμου που έχει καταρτίσει το Υπουργείο Πορείας για τη δημιουργία πλαισίου με σκοπό την αξιολόγηση των ΑΕΙ και ΤΕΙ, καθώς και στις δυσκολίες που αναμένεται να συνάντησει το εγχείρημα αυτό στη χώρα μας.

"Το σύγχρονο Πανεπιστήμιο διαχειρίζεται τεραστίους πόρους, θέτει σκοπούς και στόχους προσδιοριστικούς των επιδιώξεων της χώρας και των προοπτικών σταδιοδρομίας της νεολαίας, επηρεάζει την ανάπτυξη και την ποιότητα της κοινωνίας που ζούμε και ανοίγει δρόμους επικοινωνίας μεταξύ του πυθμένα και της κορυφής της κοινωνικής πυραμίδας. Με τους πόρους που χρησιμοποιεί το Πανεπιστήμιο παράγει αποτελέσματα τα οποία εκφράζονται με τον αριθμό και την ποιοτική στάθμη των διπλωματούχων που εκπαιδεύει σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο, με την ποσότητα και την ποιότητα της έρευνας που παράγει, καθώς και με τη γενικότερη συμβολή του στην κοινωνία και στις υποθέσεις της χώρας. Αν ληφθεί ακόμα υπόψη η χωρίς προηγούμενο αύξηση του αριθμού των φοιτητών, η ταχύτητα με την οποία αλλάζουν σήμερα τα δεδομένα σε όλους τους τομείς και η πιεστική ανάγκη για γρήγορες προσαρμογές ώστε να επιτυγχάνονται οι σκοποί και να διατηρείται η ανταγωνιστικότητα του συστήματος σε ανοιχτό περιβάλλον, αντιλαμβάνεται κανείς πόσο δύσκολη υπόθεση είναι η διαχείριση (το management) μίας τόσο μεγάλης και τόσο πολύπλοκης δραστηριότητας.

Για τους παραπάνω λόγους, την τελευταία 30ετία προέκυψε ως κοινωνική απαίτηση η εισαγωγή θεσμών και εργαλείων ικανών να διασφαλίζουν την αποτελεσματική διαχείριση του Πανεπιστημιακού συστήματος, να ελέγχουν τη διαχρονική του πορεία και να βελτιώνουν την ποιότητα των παραγόμενων αποτελεσμάτων. Ένας από τους νέους θεσμούς είναι και η αξιολόγηση.

Όταν ομιλούμε για διασφάλιση και αξιολόγηση της ποιότητας της ανώτατης εκπαίδευσης εννοούμε μία καλά οργανωμένη διαδικασία, η οποία διεξάγεται από εξειδικευμένους φορείς, χρησιμοποιεί γενικά αποδεκτή μεθοδολογία, καλύπτει σχεδόν το σύνολο των μονάδων και των δραστηριοτήτων ενός Πανεπιστημίου και καταλήγει σε αποτελέσματα που είναι αξιοποιήσιμα στην άσκηση πολιτικής από τα ίδια τα Πανεπιστήμια και την Πολιτεία.

Η αξιολόγηση του έργου των Πανεπιστημίων δεν προκύπτει μόνο ως απαίτηση για αποτελεσματικότερη χρησιμοποίηση των πόρων. Αυτή υπαγορεύεται και από την πίεση που ασκεί το σύγχρονο διεθνοποιημένο περιβάλλον για αναδιάρθρωση και ποιοτική αναβάθμιση των σπουδών και της έρευνας. Ακόμη, η αξιολόγηση κρίνεται αναγκαία για την πληροφόρηση των υποψηφίων φοιτητών σε σχέση με το επίπεδο σπουδών στα διάφορα Τμήματα, για τη δημιουργία συνθηκών άμιλλας ανάμεσα στα ΑΕΙ, για την ενημέρωση των επιχειρήσεων αναφορικά με το είδος και το επίπεδο των σπουδών στα ΑΕΙ-ΤΕΙ, καθώς και για την πληροφόρηση της Πολιτείας και της Κοινωνίας αναφορικά με την κατάσταση που επικρατεί στα Πανεπιστήμια της χώρας.

Ένας άλλος, πολύ σημαντικός, παράγοντας που πιέζει για αξιολόγηση των Πανεπιστημιακών σπουδών σχετίζεται με τη δημιουργία ενιαίου Ευρωπαϊκού Πανεπιστημιακού χώρου μέχρι το 2010. Αυτό υπαγορεύεται από την ανάγκη για κινητικότητα των φοιτητών και των πτυχιούχων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς και από την πίεση που ασκεί το διεθνές περιβάλλον για βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών οικονομιών προκειμένου να διατηρηθεί και βελτιωθεί το επίπεδο ευημερίας των λαών της νέας Ευρώπης.

Από την ποσοτική του σκοπιά το Πανεπιστημιακό σύστημα μας συγκρίνεται ικανοποιητικά με τα αντίστοιχα συστήματα των ανεπτυγμένων χωρών της Ε. Ε. Ωστόσο, η ποσοτική επέκταση υπήρξε σε πολλούς τομείς άναρχη και συχνά μη συνεπής με τα ισχύοντα στον Πανεπιστημιακό τομέα διεθνώς. Γι'αυτό υπάρχει ανάγκη για νοικοκύρεμα του συστήματος. Ειδικότερα, ως χώρα υστερούμε στους τομείς της συνολικής αποτελεσματικότητας του συστήματος και του επιπέδου της ποιοτικής στάθμης των σπουδών σε ορισμένα Ιδρύματα και σε ορισμένα Τμήματα.

Και στους δύο παραπάνω τομείς η εισαγωγή του θεσμού της αξιολόγησης εκτιμάται ότι θα είναι καταλυτική γιατί θα αναδείξει και θα εξειδικεύσει τα προβλήματα, θα υποδείξει μέτρα παρέμβασης των Ιδρυμάτων και της Πολιτείας σε συγκεκριμένους τομείς, θα δημιουργήσει συνθήκες συναγωνισμού μεταξύ των Ιδρυμάτων και μεταξύ των Τμημάτων των ιδίων για τα πανεπιστημιακά πράγματα, γεγονός ιδιαίτερα σημαντικό για την καταπολέμηση των αντιστάσεων που αναπόφευκτα συναντούν οι προσπάθειες για αλλαγές στην πράξη. Για να επιτευχθούν αυτά οι φορείς και οι μηχανισμοί αξιολόγησης πρέπει να είναι αξιόπιστοι, τα αποτελέσματά τους να είναι αντικειμενικά και οι διαδικασίες διαφανείς.

Πρόσφατα το Υπουργείο Παιδείας απέστειλε στα Πανεπιστήμια και στα ΤΕΙ προσχέδιο Νόμου για τη θεσμοθέτηση Εθνικού Συστήματος Διασφάλισης και Αξιολόγησης της Ποιότητας της Ανώτατης Εκπαίδευσης" (ΕΣΔΑΠ). Σε θεσμικό επίπεδο οι διατάξεις του προσχεδίου φαίνεται να διασφαλίζουν σε ικανοποιητικό βαθμό τις προϋποθέσεις για την επιτυχία του θεσμού. Ωστόσο, στην πράξη το αποτέλεσμα θα κριθεί από το βαθμό εμπιστοσύνης που θα εμπνεύσει ο νέος θεσμός στους ενδιαφερόμενους και στην κοινωνία, αλλά και από την αποδοχή του εκ μέρους της πανεπιστημιακής και τεχνολογικής κοινότητας.

Η πλέον σημαντική διάταξη του προσχεδίου αναφέρεται στη λειτουργία του νέου θεσμού της ως ανεξάρτητης αρχής με πλήρη διοικητική και δημοσιονομική αυτοτέλεια. Αυτό είναι πολύ σημαντικό γιατί έτσι θα ξεφύγει ο νέος θεσμός από τα γρανάζια της αναποτελεσματικής ελληνικής γραφειοκρατίας, θετικά κρίνονται και οι διατάξεις του Σχεδίου που αφορούν στις αρμοδιότητες του ΕΣΔΑΠ και στους κανόνες λειτουργίας του. Η πλέον αρνητική διάταξη του Σχεδίου είναι εκείνη που εισάγει την ισοπεδωτική αντίληψη αναφορικά με τη συμμετοχή των Πανεπιστημίων και των ΤΕΙ στην συγκρότηση του φορέα αξιολόγησης. Αυτό είναι και λάθος και άδικο. Η εισαγωγή της αξιολόγησης αναμένεται να συναντήσει αντιστάσεις και αντιδράσεις από τις δυνάμεις της αδρανείας και της αδιαφορίας, από τις αγκυλώσεις σε παρωχημένες αντιλήψεις και ιδεοληψίες, από τις συντεχνίες και τα οργανωμένα συμφέροντα, από τις φοβίες στις αλλαγές και στο καινούργιο που αναμένεται να προκύψει. Στην προσπάθεια τους να σταματήσουν ης εξελίξεις οι δυνάμεις αυτές θα οργανώσουν κινητοποιήσεις, θα προβάλλουν ιδεολογικά επιχειρήματα, θα αμφισβητήσουν την αντικειμενικότητα των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης. "Όμως, τα Πανεπιστήμια, η Πολιτεία και η Κοινωνία πρέπει να επιμείνουν στην εφαρμογή του θεσμού κόντρα στα προβλήματα που θα προκύψουν. Και τούτο γιατί δεν έχουν άλλη επιλογή συμβατή με τα μακροχρόνια συμφέροντα της χώρας, αλλά και διότι ο ποταμός που λέγεται ανώτατη εκπαίδευση είναι έτοιμος να ξεχειλίσει. Τα νερά του θα πνίξουν όλους όσους συναντήσουν στην πορεία τους. Δεν κάνουν εξαιρέσεις. Στην προκειμένη περίπτωση θα πνίξουν τις προοπτικές της χώρας και τα όνειρα του ελληνικού λαού για ένα καλύτερο αύριο. "

Τα κύρια σημεία της ομιλίας του **Richard Yelland**, Διευθυντή Εκπαίδευσης στον Ο.Ο.Σ.Α., που αναφέρθηκε στη Διεθνή Εμπειρία Αξιολόγησης των Πανεπιστημίων, έχει ως εξής.

1. Το πλαίσιο: Η ανάπτυξη στην περιπλοκότητα και την ποικιλία της Ανώτατης Παιδείας - Στον αριθμό των φοιτητών:

Η Ανώτατη Παδεία στις χώρες του Ο.Ο.Σ.Α. κινείται από ένα σύστημα ελιτίστικο σε ένα σύστημα μαζικό.

-Τύποι προγραμμάτων: Σχετικά σύντομα προπτυχιακά προγράμματα που στοχεύουν στην αγορά εργασίας, προγράμματα μακράς διάρκειας, σπουδές για Masters, ερευνητικά προγράμματα, σπουδές για Διδακτορικό.

-Ποικιλία κλάδων:

Νέα μαθήματα και νέοι συνδυασμοί μαθημάτων εμφανίζονται σχεδόν κάθε χρόνο.

-Παρελθόν και ηλικία των φοιτητών:

Οι φοιτητές είναι λιγότερο πιθανό να προέρχονται από προνομιούχες κοινωνικά ομάδες (αν και η πρόσβαση δεν είναι γενική και εδώ βρίσκεται ένα από τα κύρια προβλήματα στη σύγχρονη εκπαιδευτική πολιτική).

-Μέθοδοι άσκησης της εκπαίδευσης:

Πλήρες ωράριο και μερικό ωράριο. Άμεση εκπαίδευση ή εξ αποστάσεως, παραδοσιακή, με αλληλογραφία ή μέσω ηλεκτρονικών διαύλων.

-Διεθνοποίηση:

Ιδρύματα που λειτουργούν ως παραρτήματα σχολών που εδρεύουν σε άλλη χώρα. Ιδρύματα που απευθύνονται σε φοιτητές που προέρχονται από άλλες Χώρες.

2. Τι εννοούμε με τον όρο "αξιολόγηση"

Αξιολογώ σημαίνει αποτιμώ ή υπολογίζω. Αξιολόγηση είναι η διαδικασία της εξέτασης ενός θέματος και η κατάταξη του με βάση τα κύρια χαρακτηριστικά του. Καθορίζουμε πόσο πολύ ή πόσο λίγο εκτιμούμε κάτι, φτάνοντας στην κρίση μας με κριτήρια που μπορούμε να ορίσουμε. (Αυτά αναφέρει η Kate Kiefer του Πανεπιστημίου του Κολοράντο <http://writing.colostate.edu/references/processes/evaluate/pop2a.efm>).

Τι αξιολογείται; Από ποιόν; Γιατί; Πως; Σε τι είδους ερωτήματα καλείται να απαντήσει η αξιολόγηση;

Οι φοιτητές, οι γονείς τους, οι ενδεχόμενοι εργοδότες τους πιθανόν να θέλουν να γνωρίζουν: Είναι καλό αυτό το Πανεπιστήμιο; Είναι αυτό το Πρόγραμμα καλό;

Οι φορολογούμενοι και οι εκπρόσωποί τους στη Βουλή ίσως να θέλουν να γνωρίζουν: Αυτό το Πανεπιστήμιο ή αυτό το Πρόγραμμα κάνουν καλή χρήση των κρατικών κονδυλίων που τους έχουν χορηγηθεί;

Οι καθηγητές και τα διοικητικά στελέχη ίσως θέλουν να γνωρίζουν: Αυτό το Πανεπιστήμιο ή αυτό το Πρόγραμμα είναι τόσο καλό όσο θα μπορούσε να είναι

3. Πως γίνεται η αξιολόγηση;

Αξιολόγηση της έρευνας

Αξιολόγηση του περιεχομένου, δημοσίευση των αποτελεσμάτων.

Η αξιολόγηση βρίσκεται στα χέρια της επιστημονικής κοινότητας. Ο στόχος είναι η προώθηση της γνώσης.

Αξιολόγηση από εκείνους που πληρώνουν για την έρευνα, για να διαπιστωθεί κατά πόσο τα χρήματα τους δαπανήθηκαν ή πρόκειται να δαπανηθούν σωστά.

Η αξιολόγηση βρίσκεται στα χέρια γραφειοκρατών: υπολογισμός των συνεπειών.

Με το παραπάνω σχετίζεται το εξής:

Αξιολόγηση από τους χρήστες της έρευνας (με τρόπο εντατικό στην Ιατρική, λιγότερο στην εκπαίδευση).

Αξιολόγηση της διδασκαλίας

Εξωτερική εξέταση της ποιότητας της διδασκαλίας (μερικές φορές συγκρίνεται με την επιθεώρηση). Δεν είναι δημοφιλές.

Αξιολόγηση από το Ίδρυμα ή το Πρόγραμμα.

Ποιοί άλλοι τρόποι υπάρχουν; Ικανοποίηση των φοιτητών; Αναλύοντας αποτελέσματα - πόση σημασία έχει η επιλογή των φοιτητών, πως μπορεί να μετρηθεί το όφελος.

Αξιολόγηση άλλων δραστηριοτήτων

- Επίδραση Πανεπιστημίων της περιοχής και περιφερειακές οικονομίες.

- Συνεισφορά στην κοινωνική και πολιτιστική ζωή.

- Διεθνοποίηση

Αξιολόγηση διαδικασιών και διαχείρισης

- Βαθμολόγηση της διαχειριστικής πρακτικής και απόδοσης.

4. Ανάπτυξη των Υπηρεσιών Ποιότητας

[Παραπομπή στο "MAGAZINE QUALITY IN HIGHER EDUCATION" (Διαχείριση Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση) του John Brennan και της Tarla Shah -Έκδοση του OPEN UNIVERSITY PRESS -Buckingham 2000]

5. Κάποιες εμπειρίες από το Ηνωμένο Βασίλειο και τις Ηνωμένες Πολιτείες

Ηνωμένο Βασίλειο: Αξιολόγηση Ερευνών

Ηνωμένο Βασίλειο: Αξιολόγηση ποιότητας διδασκαλίας.

Δεν ήταν δημοφιλής στα Πανεπιστήμια λόγω του διοικητικού φόρτου αλλά ίσως και λόγω της φύσης των αποτελεσμάτων της. Τώρα έχει καταργηθεί.

Ηνωμένες Πολιτείες: Πιστοποίηση (Παράδειγμα: Επιτροπή Ανώτατης Εκπαίδευσης των Κεντρικών Πολιτειών).

14 σημεία για εξέταση - 7 στο διοικητικό πλαίσιο:

Αποστολή, Στόχοι και Σκοποί, Σχεδιασμός, Χορήγηση Κονδυλίων και Ανανέωση του Ιδρύματος, Άλλες οικονομικές πηγές, Διοίκηση και εκτίμηση Ιδρύματος.

7 σχετικά με Εκπαιδευτική Αποτελεσματικότητα:

Εισδοχή φοιτητών, Υπηρεσίες στήριξης φοιτητών, Εκπαιδευτικές προσφορές, Γενική Εκπαίδευση, Συγγενικές εκπαιδευτικές δραστηριότητες, εκτίμηση των γνώσεων των φοιτητών.

6. Η Διεθνής Διάσταση

- Ευρώπη - Bologna, E.N.Q.A.

- GATE

- Αναγνώριση προσόντων - Συμφωνίες Lisbon, Washington

Το αναπτυσσόμενο έμπορο σε παροχή εκπαιδευτικών υπηρεσιών. Είναι φαινόμενο που παρατηρείται μόνο στην Αγγλική γλώσσα;

7. Αξιολόγηση από "εξωτερικούς" παράγοντες

- Ενδιαφέρον των M M E και του Τύπου

- Εθνικές Υπηρεσίες Αξιολόγησης

- Διεθνείς Οργανισμοί

- Μελέτες του Ο.Ο.Σ.Α.

- Παγκόσμια Τράπεζα

8. Αξιολόγηση της Αξιολόγησης

- Διαφάνεια

- Ανεξαρτησία και δίκαια κριτήρια

- Σχετικότητα

- Πρακτική εκτίμηση

- Υπόκειται η ίδια η αξιολόγηση.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Εάν αξίζει να γίνεται αξιολόγηση, θα έχει επιπτώσεις στην κατανομή των κονδυλίων, στις καριέρες των ερευνητών, στη φήμη του Ιδρύματος. Επομένως - σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό - είναι σημαντική και θα υπάρξουν κίνητρα για βελτίωση της ποιότητας.

Όπου υπάρχουν κίνητρα παρατηρείται αλλαγή συμπεριφοράς και υπάρχει το πρόσθετο κίνητρο "να μπούνε στο παιχνίδι". Χρειάζεται όμως κατά διαστήματα αναθεώρηση της μεθοδολογίας για να εξουδετερώνεται κάθε προσπάθεια του συστήματος να ελιχθεί.

Έχοντας πει τα παραπάνω, η αξιολόγηση έχει να παίξει σημαντικό ρόλο. Το Πρόγραμμα του Ο.Ο.Σ.Α. για την Διεθνή Αξιολόγηση Φοιτητών (PISA) δείχνει τι καλή επίδραση μπορεί να ασκήσει η αξιόπιστη αξιολόγηση.

Στη συνέχεια ο Καθηγητής **Ηλίας Κατσούλης** αναφέρθηκε στην **Ανάγκη Αξιολόγησης των Ελληνικών Πανεπιστημίων** και είπε:

"Βρισκόμαστε σε μια εποχή στην οποία όλες οι χώρες και όλες οι υπερεθνικές συσπειρώσεις υποχρεώνονται να αντιμετωπίσουν μια κοινή για όλους εξέλιξη. Την εξέλιξη αυτή συμπυκνώνουμε στην έννοια της παγκοσμιοποίησης, οι οικονομικές, πολιτικές και πολιτισμικές όψεις της οποίας αντιμετωπίζονται από ένα μεγάλο μέρος της διεθνούς κοινής γνώμης είτε ως πανάκεια είτε ως απειλή. Ανεξάρτητα, όμως, από τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζουμε την παγκοσμιοποίηση, σημασία έχει να αναγνωρίσουμε ότι τις διαφορετικές της εκφάνσεις επηρεάζουν καθοριστικά γεγονότα που συντελούνται ως έναν βαθμό ανεξάρτητα από τις δυνάμεις που ελέγχουν την παγκοσμιοποίηση· και αυτό αφορά προπάντων τον τομέα της παραγωγής γνώσης. Όσες χώρες άργησαν να αντιληφθούν τη σημασία αυτής της εξέλιξης και να προσαρμοστούν, έχασαν την επαφή με τις προόδους που πραγματοποιούνταν και συνακόλουθα βρέθηκαν να μειονεκτούν στον ανταγωνισμό που οι παγκοσμιοποιούμενες αγορές επέβαλαν. Την εμπειρία αυτή υποχρεώθηκαν να υποστούν οι χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, οι οποίες σε όλη τη διάρκεια της δεκαετίας του 1970 και 1980 είχαν καταληφθεί από μία αδράνεια, την οποία ο αμερικανός οικονομολόγος Mancur Olson συμπύκνωσε στην έννοια της "θεσμικής αρτηριοσκλήρωσης". Αιτία αυτής της θεσμικής αρτηριοσκλήρωσης που εμπόδιζε τις ευρωπαϊκές χώρες να προσαρμοστούν εγκαίρως στις απαιτήσεις της νέας εποχής, ο ίδιος οικονομολόγος θεώρησε ότι ήταν, μεταξύ άλλων, οι "διανεμητικές συσπειρώσεις", τις οποίες είχαν συνάψει ομάδες συμφερόντων που διεκδικούσαν τον αποκλειστικό έλεγχο τομέων της οικονομίας προς όφελος τους και γι' αυτό εμπόδιζαν την είσοδο στην αγορά νέων επιχειρήσεων και νέων ανθρώπων με καινοτόμες ιδέες.

Στην Ελλάδα, με το νόμο πλαίσιο 1268/1982 για τα Α.Ε.Ι, έγινε μια προσπάθεια εκσυγχρονισμού των ελληνικών πανεπιστημίων. Αυτή όμως η προσπάθεια ακυρώθηκε ήδη εν τω γενάσθαι, διότι τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα πέρασαν στον έλεγχο οργανωμένων μειοψηφιών, των διανεμητικών συσπειρώσεων σύμφωνα με την ορολογία του Olson, που συγκρότησαν οι τότε υπηρετούντες πανεπιστημιακοί βοηθοί. Παρά τις έντονες διαμαρτυρίες μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας που προειδοποιούσαν για τα καταστροφικά αποτελέσματα που θα είχε η λαϊκιστική αντιμετώπιση προβλημάτων της ανώτατης παιδείας, ο νόμος 1268/82 όχι μόνο δεν άλλαξε αλλά... "βελτιώθηκε επί τα χείρ", δηλαδή άλλαξε στην κατεύθυνση μεγαλύτερης ικανοποίησης των συμφερόντων της κλειστής συντεχνίας, της οποίας τα μέλη χωρίς ακαδημαϊκά προσόντα, παρά μόνο με κομματικά-ιδεολογικά κριτήρια, εν τω μεταξύ είχαν εξελιχθεί στις ανώτατες βαθμίδες της ακαδημαϊκής ιεραρχίας.

Δεν αποτελεί ελληνική ιδιαιτερότητα η επιφυλακτική στάση πανεπιστημίων και πανεπιστημιακών απέναντι σε κάθε είδους εκ των άνω εποπτεία και εκ των έξω αξιολόγηση του έργου τους. Ανήκει στην παράδοση του ευρωπαϊκού πανεπιστημίου να δέχεται μόνο τον έλεγχο από την πανεπιστημιακή κοινότητα. Όμως στις συνθήκες που η παγκοσμιοποίηση και η κοινωνία της γνώσης έχουν διαμορφώσει, όλοι οι τομείς δραστηριότητας σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο εξαρτώνται από τα αποτελέσματα της επιστημονικής έρευνας που πανεπιστήμια και ιδρύματα διεξάγουν. Το ενδιαφέρον της κοινωνίας στο σύνολο της επιβάλλει τη διαφάνεια των εσωτερικών διαδικασιών στα πανεπιστήμια, διότι από τα αποτελέσματα αυτών των διαδικασιών εξαρτάται σε έναν βαθμό η ποιότητα της πολιτικής, της οικονομίας και του πολιτισμού της. Έστω κι αν τα πανεπιστήμια αντιστέκονται στις απαιτήσεις της διαφάνειας, είναι η σύγχρονη κοινωνία της γνώσης, είναι η δημοσιότητα, είναι η κοινωνία πολιτών που θα τους την επιβάλλει.

Εκείνο που κατ' αρχάς προέχει και είναι ανάγκη αμέσως να αντιμετωπιστεί, είναι το θεσμικό πλαίσιο, ο νόμος 1268/82. Εδώ η κυβέρνηση, η πολιτική τάξη, η πανεπιστημιακή κοινότητα, θα πρέπει να δείξουν θάρρος στην κατεύθυνση απελευθέρωσης των πανεπιστημίων από την ομηρεία στην οποία τα έχουν εγκλωβίσει τα κάθε είδους στεγανά και συντεχνιακά συμφέροντα. Η αυτονομία θα πρέπει αμέσως να αναγνωρισθεί στα πανεπιστήμια, ενώ μια χρηματοδότηση που θα καλύπτει τις αυξανόμενες ανάγκες

τους είναι επίσης απαραίτητη. Ένας νέος νόμος θα πρέπει να θέσει τέρμα στις λαϊκιστικές εκκλήσεις του παρελθόντος και να θεσπίσει την αρχή ότι ίδια μεταχείριση αναγνωρίζεται σε αυτούς που συμβάλλουν το ίδιο στη διάδοση και στην παραγωγή γνώσης.

Για το σκοπό αυτό θα πρέπει να βρεθούν τρόποι αξιολόγησης των πανεπιστημίων, των επιμέρους τμημάτων και σχολών, αλλά και των ίδιων των πανεπιστημιακών. Προσφορότερος τρόπος αξιολόγησης είναι ένας συνδυασμός εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης. Για την εσωτερική αξιολόγηση υπεύθυνη είναι η πανεπιστημιακή κοινότητα, η οποία αξιολογεί ανάλογα με τις απαιτήσεις του γνωστικού αντικείμενου ή του κλάδου. Σε κάθε περίπτωση όμως θα πρέπει να καταργηθεί το υπάρχον σύστημα της κο-σπτάσις, δηλαδή της αξιολόγησης του έργου πανεπιστημίων και πανεπιστημιακών από τα ίδια τα ενδιαφερόμενα μέλη και μόνον. Η εμπειρία είκοσι και πλέον χρόνων μας έχει διδάξει ότι το σύστημα αυτό δημιουργεί ένα καθεστώς αμοιβαίας προστασίας, στη βάση της αρχής: αυτό που κάνω δεν σε αφορά και αυτό που κάνεις δεν με ενδιαφέρει. Έτσι δημιουργείται μια κατάσταση που ευνοεί την αναπαραγωγή της αδράνειας. Η κατάσταση αυτή που αναπαράγει αδράνεια θα πρέπει με κάθε μέσον να καταπολεμηθεί. Υπάρχουν πολλοί τρόποι για την εξεύρεση των οποίων υπεύθυνη θα πρέπει να είναι η αυτόνομη πανεπιστημιακή κοινότητα κάθε ιδρύματος. Η αυτονομία των πανεπιστημίων δημιουργεί για τα ίδια ευθύνες απέναντι στην κοινωνία, στην πολιτεία, αλλά και την ίδια την πανεπιστημιακή κοινότητα. Η εξωτερική αξιολόγηση γίνεται σύμφωνα με τα διεθνώς γνωστά και καθιερωμένα από ειδικούς έλληνες και ξένους επιστήμονες, στη βάση κριτηρίων, όπως: συμβολή στην έρευνα και στις καινοτομίες, συνεργασία με άλλα πανεπιστήμια του εσωτερικού και του εξωτερικού, σχέσεις με την αγορά εργασίας, συνθήκες σπουδών, ευρύτητα γνωστικών αντικείμενων, μεταφορά νέας γνώσης κ.λπ. Τα αποτελέσματα των εσωτερικών και εξωτερικών αξιολογήσεων και του ranking που θα προκύψει, θα πρέπει να συνοδεύονται από αμοιβές και κυρώσεις. Από την πλευρά της η πολιτεία θα κατανέμει στα πανεπιστήμια τους πόρους ανάλογα με τις επιδόσεις τους, ενώ η κοινωνία θα τα αντιμετωπίζει ανάλογα με την προσφορά τους στην ευημερία της.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει επιτέλους και στην Ελλάδα να συζητηθούν ορισμένα προβλήματα που παραμένουν ταμπου. Η δωρεάν τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι μια κατάκτηση. Της κατάκτησης αυτής, όμως, κάνουν περισσότερο χρήση νέες και νέοι προερχόμενοι από τις μεσαίες και τις εύπορες τάξεις. Τελικά τη μόρφωση αυτών των νέων πληρώνουν οι εργαζόμενοι που δεν ευτύχησαν να σπουδάσουν. Έτσι όπως έχει το σύστημα της αδιακρίτως για όλους δωρεάν παιδείας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, μεταφέρεται εισόδημα από τα κάτω προς τα πάνω. Όποιος σπουδάσει εξασφαλίζει για τον εαυτό του συγκριτικά πλεονεκτήματα που δεν διαθέτουν οι άλλοι εργαζόμενοι στην αγορά εργασίας. Το αίτημα, λοιπόν, στην κατεύθυνση αυτών που έχουν τη δυνατότητα, να χρηματοδοτούν οι ίδιοι μέρος ή ολόκληρες τις σπουδές τους, δεν είναι ούτε αναχρονιστικό ούτε άδικο. Στις ευρωπαϊκές χώρες κερδίζει συνεχώς σε έδαφος η ιδέα της συμμετοχής των φοιτητών, ανάλογα με τις δυνατότητες τους, στην κάλυψη μέρους των εξόδων των σπουδών τους, ενώ επίσης σε έδαφος κερδίζει και η ιδέα παροχής δανείων, τα οποία οι λήπτες θα πρέπει να επιστρέψουν, με μικρό τόκο, μετά το πέρας των σπουδών τους και την είσοδο τους στην αγορά εργασίας.

Ριζοσπαστικότερη και δικαιότερη θεωρώ την ιδέα να επιβάλλεται στους πτυχιούχους πανεπιστημίου, μετά την ένταξη τους στην αγορά εργασίας, εφ' όρου ζωής ένας φόρος που θα αναλογεί στα εισοδήματά τους. Με τον τρόπο αυτό θα καλύπτεται μέρος του αυξανόμενου κόστους της εκπαίδευσης, το οποίο έτσι κι αλλιώς ακόμη και μια εύπορη χώρα δεν μπορεί πλέον να φέρει.

Εάν έτσι μπορεί να λυθεί αυτό το δύσκολο πρόβλημα, τότε ανοίγονται καινούργιες δυνατότητες για την τριτοβάθμια, αλλά και για τη δια βίου εκπαίδευση, που είναι ο επόμενος στόχος στην κοινωνία της γνώσης. Σε μια συγκριτική έρευνα για το κόστος και τη χρηματοδότηση των σπουδών στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που δημοσιεύτηκε στο *European Journal of Education* (τ. 34/1999), διαπιστώνεται ότι το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα αντιμετωπίζει τους φοιτητές σαν παιδιά εντός του οικογενειακού συστήματος, και για τις ευρωπαϊκές χώρες στο σύνολο τους εκτιμά ότι σε καμία από αυτές ο φοιτητής δεν αντιμετωπίζεται ως ένας νέος επενδυτής. Αυτή ακριβώς η ιδέα του φοιτητή ως επενδυτή για την ίδια του τη ζωή θα πρέπει να μας απασχολήσει.

Εάν σε αυτό το θέμα υπάρξει σύγκλιση απόψεων, και αν η πολιτεία αναγνωρίσει στα πανεπιστήμια τον βαθμό αυτονομίας που δικαιούνται, τότε είναι βέβαιο ότι μέσα σε ένα κλίμα άμιλλας αλλά και ανταγωνισμού, τα πανεπιστήμια θα μπορούν πιο εύκολα να ανταποκριθούν στις αυξανόμενες απαιτήσεις της κοινωνίας της γνώσης. Όσα πανεπιστήμια και πανεπιστημιακοί δεν θέλουν και δεν μπορούν να προσαρμοστούν στις μεταβαλλόμενες ανάγκες που συνεχώς δημιουργούνται, τότε θα πρέπει να παραχωρήσουν τη θέση τους σε εκείνους που έχουν τη διάθεση και μπορούν. Η αδράνεια δεν μπορεί πλέον να γίνεται ανεκτή. "

🗳️ Οι θέσεις της "Κίνησης Πολιτών" για τα Ελληνικά ΑΕΙ

1. Συμφωνία για τη ριζική αναθεώρηση του θεσμικού πλαισίου
2. Περιορισμός της συμμετοχής των κομματικών παρατάξεων στα "όργανα" των πανεπιστημίων
3. Αυτονομία και οικονομική ανεξαρτησία των Α.Ε.Ι.
4. Αξιολόγηση του ερευνητικού και διδακτικού έργου των καθηγητών
5. Αξιολόγηση πανεπιστημίων σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα
6. Κατάργηση του ενός και μοναδικού συγγράμματος
7. Εκ βάθρων αναθεώρηση του πανεπιστημιακού ασύλου

Η "Κίνηση Πολιτών για μία Ανοικτή Κοινωνία" παρακολουθεί χρόνια πολλά την κατάσταση στα ελληνικά πανεπιστήμια. Από τις συζητήσεις με υπεύθυνους φορείς της πανεπιστημιακής κοινότητας, αλλά και από τις εμπειρίες των μελών της, έχει καταλήξει σε ορισμένες θέσεις, τις οποίες εν συντομία παρουσιάζει:

Έχουν περάσει 21 χρόνια από την ψήφιση του Νόμου Πλαίσιο 1268/82 για τα ελληνικά ΑΕΙ. Στο χρόνο αυτό διάστημα έγιναν με δραματικό τρόπο εμφανείς οι αδυναμίες του νόμου αυτού όπως και τα αδιέξοδα στα οποία έχει οδηγήσει. Για τον λόγο αυτό η Κίνηση Πολιτών, προτείνει:

1. Με συμφωνία όλων των κομμάτων να προχωρήσει η ελληνική Βουλή σε μία ριζική αναθεώρηση του θεσμικού πλαισίου με σκοπό να προσαρμόσει τη λειτουργία των ΑΕΙ στις ανάγκες της κοινωνίας της γνώσης.
2. Η αναθεώρηση αυτή να περιέχει τον περιορισμό της συμμετοχής των κομματικών παρατάξεων στα "όργανα" των πανεπιστημίων. Η πείρα δύο δεκαετιών μας έχει διδάξει ότι οι κομματικοί σύνδικαλιστές φοιτητές έχουν μεταβάλλει, με τη βοήθεια βέβαια ενός μέρους των καθηγητών, τα πανεπιστήμια σε χώρους συναλλαγής και διαφθοράς.
3. Να ενισχυθεί η αυτονομία και η οικονομική ανεξαρτησία των πανεπιστημίων, όπως επανειλημμένα η Σύνοδος των Πρυτάνεων έχει ζητήσει. Τα όργανα του πανεπιστημίου να ενισχυθούν με

συγκεκριμένες, αποφασιστικές εξουσίες, χωρίς προληπτικούς ελέγχους και χειραγώγηση από την πλευρά του Υπουργείου Παιδείας.

4. Να εφαρμοσθεί η αξιολόγηση του ερευνητικού και διδακτικού έργου των πανεπιστημιακών. Απαραίτητη προϋπόθεση της εξέλιξής τους να θεωρείται η αποδεδειγμένη συμβολή τους στην παραγωγή και μεταφορά γνώσης. Είναι καιρός να σταματήσουν οι μαζικές καθηγητοποιήσεις ανίκανων και φαύλων.

5. Η αξιολόγηση να εφαρμοστεί, σύμφωνα με επιστημονικά κριτήρια και με βάση τη διεθνή εμπειρία, σε όλα τα πανεπιστήμια, τμήματα και σχολές. Πανεπιστήμια που πληρούν τα επιστημονικά κριτήρια απολαμβάνουν προνομιακής μεταχείρισης από την πολιτεία, όσα υστερούν υφίστανται κυρώσεις.

6. Να καταργηθεί το μοναδικό σύγγραμμα ως αντιεπιστημονικό και να αντικατασταθεί με πολλαπλές βιβλιογραφικές προτάσεις. Για τον σκοπό αυτό θα πρέπει οι πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες να εκσυγχρονιστούν και να εμπλουτιστούν με τη σύγχρονη βιβλιογραφία και τεχνολογική υποδομή.

7. Να αναθεωρηθεί εκ βάθρων ο θεσμός του πανεπιστημιακού ασύλου. Πανεπιστημιακό άσυλο σημαίνει προστασία της πανεπιστημιακής κοινότητας και της ελεύθερης διακίνησης ιδεών. Δεν σημαίνει την κάλυψη και προστασία εγκληματιών και εγκληματικών πράξεων.

Η Κίνηση Πολιτών διαπιστώνει ότι παρά τις επανειλημμένες υποσχέσεις το Υπουργείο Παιδείας δεν έχει αναλάβει καμία πρωτοβουλία στην κατεύθυνση αλλαγής του θεσμικού πλαισίου για τα ΑΕΙ. Στην προεκλογική περίοδο που αρχίζει το φθινόπωρο ριζικές αλλαγές όπως αυτές που απαιτούνται είναι δύσκολο να δρομολογηθούν. Από την άλλη μεριά η προεκλογική περίοδος είναι μία μεγάλη ευκαιρία για τα πολιτικά κόμματα να θέσουν τις βάσεις συγκλίσεων που μπορούν να υλοποιηθούν μετεκλογικά.

🗳️ ΠΡΥΤΑΝΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ: μια ελληνική ευρεσιτεχνία

αναδημοσίευση από την ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ της Κυριακής 11 Μαΐου 2003

Σε λίγες μέρες γίνονται εκλογές για την ανάδειξη των νέων πρυτανικών αρχών στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Στις εκλογές αυτές έχουν δικαίωμα ψήφου οι διδάσκοντες όλων των βαθμίδων, εκπρόσωποι των φοιτητών και του διοικητικού προσωπικού.

Ακούγεται ωραία η δημοκρατία στα πανεπιστήμια, ακόμη περισσότερο μάλιστα στα δικά μας που κουβαλούν πολλές τραυματικές εμπειρίες από ένα σχετικά πρόσφατο παρελθόν. Μόνο που στην πράξη τα πράγματα είναι πολύ διαφορετικά. Η δημοκρατία, όπως εφαρμόζεται στα ελληνικά πανεπιστήμια,

συμβάλλει εν πολλοίς στην απαξίωση της.

Στις πρυτανικές εκλογές, καθοριστικό ρόλο έχουν οι ψήφοι των φοιτητών - ή για την ακρίβεια, των εκπροσώπων τους που ορίζονται από τις παραταξιακές οργανώσεις. Και να θυμίσουμε ότι στις φοιτητικές εκλογές συμμετέχει πλέον μόνο μια μειοψηφία των φοιτητών.

Η σύνθεση του εκλογικού σώματος οδηγεί σχεδόν αναπόφευκτα στην αναζήτηση του κομματικού χρίσματος από τους υποψήφιους πρυτάνεις και αντιπρυτάνεις. Υπάρχουν βεβαίως και οι εξαιρέσεις στον κανόνα, αλλά δεν παύουν να είναι εξαιρέσεις. Έτσι, το πανεπιστήμιο ενσωματώνεται βαθμιαία στο πελατειακό μας σύστημα με όλα του τα δυσάρεστα παρεπόμενα.

Όσοι πολιτικοί μας δεν μπορούν να δουν πέρα από τη μύτη τους, προφανώς χαίρονται με αυτήν την εξέλιξη, εξασφαλίζοντας έτσι έναν ακόμη χώρο για μια συνήθως στείρα κομματική αντιπαράθεση, αλλά και ένα χώρο προνομιακό για την άσκηση πολιτικής πατρωνίας. Οι συνδικαλιστές των φοιτητικών οργανώσεων περνούν διαδοχικές εξετάσεις για την περαιτέρω κομματική τους ανέλιξη - και το ίδιο άλλωστε κάνουν και αρκετοί πανεπιστημιακοί δάσκαλοι που προσβλέπουν σε μια πολιτική σταδιοδρομία.

Η πολιτική φιλοδοξία είναι προφανώς απόλυτα θεμιτή. Όταν όμως ο χώρος της ανώτατης παιδείας - και της παιδείας γενικότερα - μετατρέπεται σε κομματικό κλωτσοσκούφι, τότε τα πανεπιστήμια υποφέρουν και υποβαθμίζονται. Δεν είναι άλλωστε καθόλου τυχαίο το γεγονός ότι κανένα σοβαρό πανεπιστήμιο της αλλοδαπής δεν σκέφθηκε μέχρι σήμερα να εφαρμόσει αυτήν την προωθημένη μορφή δημοκρατίας ως προς την εσωτερική λειτουργία και διοίκηση, στην οποία φαίνεται να είμαστε εμείς οι πρωτοπόροι. Περί ελληνικής ευρεσιτεχνίας πρόκειται, που κανένας άλλος δεν φαίνεται πρόθυμος να αντιγράψει.

Το θεσμικό πλαίσιο που υιοθέτησε ο Έλληνας νομοθέτης για τα πανεπιστήμια, σε συνδυασμό με τα κυρίαρχα πολιτικά ήθη και έθιμα (δεν είναι σίγουρα άμοιροι ευθυνών και οι πανεπιστημιακοί), ενθαρρύνει περισσότερο τη συντηχιακή συμπεριφορά και τη συναλλαγή (στα όρια του εκμαυλισμού σε ένα σύστημα που έχει υποχρεωτικά έντονο το στοιχείο της ιεραρχίας) και λιγότερο την ποιοτική αναβάθμιση των προϊόντων που θα έπρεπε να παράγουν τα πανεπιστήμια, δηλαδή παιδεία και έρευνα..

Ας δώσουμε μερικά παραδείγματα. Το Πανεπιστήμιο Αθηνών, όπως και άλλα πανεπιστήμια της χώρας, δεν διαθέτει ακόμη εσωτερικό κανονισμό, τον οποίο χρειάζεται ακόμη και το μικρομάγαζο της γειτονιάς για να λειτουργήσει αποτελεσματικά. Και έτσι το Πανεπιστήμιο παραμένει έρμαιο της αυθαιρεσίας των πολλών ή των ολίγων. Η συστηματική κατάχρηση του πανεπιστημιακού ασύλου από μεμονωμένα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας ή και απξέω αποτελεί ένα ακόμη πολύ χαρακτηριστικό παράδειγμα.

Όμως οι πρυτανικές αρχές, η μια μετά την άλλη, αδυνατούν να δώσουν λύση με τον φόβο ότι θα χάσουν κάποιες ψήφους φοιτητικών παρατάξεων στις επόμενες εκλογές ή ότι θα χρειασθεί να διαχειρισθούν μια κρίση. Και τα τραύματα κακοφορμίζουν στο σώμα του πανεπιστημίου.

Η συστηματική αξιολόγηση του πανεπιστημιακού έργου παραμένει ακόμη όνειρο απατηλό, η ήρα με το στάρι συνυπάρχουν γιατί κανένας δεν τολμάει να γίνει δυσάρεστος (άλλωστε δημοκρατία για τους πολλούς σημαίνει ότι ο καθένας κάνει ό,τι θέλει χωρίς να ελέγχεται ή να αξιολογείται), ενώ η ανέλιξη στις πανεπιστημιακές βαθμίδες αποκτά ολοένα και περισσότερο δημοσιοϋπαλληλικό χαρακτήρα, όπως ορίζεται στην καθημερινή λειτουργία της ελληνικής δημόσιας διοίκησης. Οι χώροι εργασίας είναι συνήθως δυσάρεστοι έως απαράδεκτοι και παντελώς ανυπεράσπιστοι στα ορμεμψατα και τα ψυχοπαθολογικά προβλήματα του οποιοδήποτε.

Το πανεπιστήμιο δεν ανήκει αποκλειστικά στα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας, δηλαδή τους διδάσκοντες και διδασκόμενους, καθώς και το διοικητικό προσωπικό, οι οποίοι με εσωτερικές δημοκρατικές διαδικασίες μπορούν να αποφασίζουν τα του οίκου τους. Αλλά ούτε και αυτό συμβαίνει ακριβώς με τα ελληνικά πανεπιστήμια. Μια κατ'εξοχήν λαϊκίστικη αντιμετώπιση της δημοκρατίας συνοδεύεται από τη συνεχιζόμενη στενή εξάρτηση των πανεπιστημίων από το υπουργείο Παιδείας. Η περίφημη αυτονομία περιορίζεται μάλλον στους τύπους και δυστυχώς φαίνεται ότι ένας σημαντικός αριθμός διδασκόντων δεν επιθυμεί την ουσιαστική αυτονομία των πανεπιστημίων. Η εξήγηση είναι μάλλον απλή. Η αυτονομία συνεπάγεται αξιολόγηση και ανταγωνισμό, που συνήθως έρχονται σε αντίθεση με το βόλεμα, ενώ το πελατειακό κράτος ανταμείβει διαφορετικού είδους δεξιότητες.

Τα πανεπιστήμια παράγουν ένα πολύ σημαντικό δημόσιο αγαθό και χρηματοδοτούνται από τον φορολογούμενο πολίτη αυτής της χώρας. Αποτελεί, λοιπόν, ευθύνη και χρέος της πολιτείας να δημιουργήσει τις συνθήκες για τη σωστή λειτουργία τους. Εκσυγχρονισμός σημαίνει τομές και ρήξεις με κατεστημένα και συντηχιακά συμφέροντα. Δυστυχώς, μέχρι σήμερα δεν είχαμε πολλές ενδείξεις ότι η πολιτεία ενδιαφέρεται για έναν ουσιαστικό εκσυγχρονισμό της ανώτατης παιδείας.

Δεν θα έπρεπε ;

Κατά τα άλλα, ο καθένας μας θα κάνει την προσωπική του επιλογή στις πρυτανικές εκλογές στις 14 Μαΐου. Ας ελπίσουμε ότι μέσα σε αυτό το ασφυκτικό κανονιστικό πλαίσιο που συνεχίζει να επιβάλλει η πολιτεία στα πανεπιστήμια της χώρας θα τολμήσουν οι νικητές των εκλογών να προωθήσουν την ακαδημαϊκή ποιότητα και την αξιοκρατία μαζί με τη διαφάνεια και την αποτελεσματικότητα στη διοίκηση. Και ας σπάσουν επιτέλους και μερικά αυγά. Αλλιώς δεν γίνεται η ομελέτα.

Υπογράφουν οι:

Χαράλαμπος Μουτσόπουλος, Λεωνίδας Κ.Ρεσβάνης και Λουκάς Τσούκαλης, Καθηγητές στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

ΟΜΑΔΑ ΦΟΙΤΗΤΙΚΗΣ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗΣ ΑΙΜΟΔΟΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ:

Μια μικρή ομάδα με μεγάλα όνειρα

Η Ομάδα Φοιτητικής Εθελοντικής Αιμοδοσίας του Πανεπιστημίου Κρήτης (Ο.Φ.Ε.Α.Κ.) με αφορμή τη συμπλήρωση ενός έτους από την ίδρυση της διοργάνωσε μια σειρά εκδηλώσεων στο Ηράκλειο Κρήτης από τις 12 έως τις 16 Μαΐου 2003 οι οποίες κρίθηκαν εξαιρετικά επιτυχείς. Οι επετειακοί εορτασμοί δίνουν πάντα την αφορμή για αναμνήσεις, απολογισμούς αλλά προπάντων για νέες προσεγγίσεις και στόχους. Είναι πραγματική χαρά για μας και ευχαριστούμε θερμά την "Κίνηση Πολιτών για μια Ανοιχτή Κοινωνία" που μας προέτρεψε να παρουσιάσουμε τις δραστηριότητες της ομάδας μας. Ειλικρινά, αισθανόμαστε την ανάγκη να εκφράσουμε την ευγνωμοσύνη μας σε όλους όσους εκδήλωσαν ενδιαφέρον για την ομάδα μας από τα πρώτα της βήματα και ιδιαίτερα ευχαριστούμε τους συμφοιτητές μας που έδωσαν αίμα, προσφέροντας σε άγνωστους πάσχοντες ένα πραγματικό δώρο ζωής!

Η Ομάδα Φοιτητικής Εθελοντικής Αιμοδοσίας του Πανεπιστημίου Κρήτης (ΟΦΕΑΚ) είναι μια ομάδα που ένωσε μεταξύ τους, ανθρώπους διαφορετικούς σε μια κοινή πορεία. Στην ΟΦΕΑΚ γίναμε αιμοδότες. Γίναμε φίλοι. Ονειρευτήκαμε ένα πιο ανθρώπινο σύστημα υγείας. Επιτρέψτε μας να γυρίσουμε τον χρόνο πίσω. Η ιδέα της δημιουργίας της ομάδας μας ξεκίνησε από συνέδριο που συνδιοργανώθηκε στα Ιωάννινα από τη Φοιτητική Ομάδα Εθελοντικής Αιμοδοσίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (ΦΟΕΑ) και την "Κίνηση Πολιτών για μια Ανοιχτή Κοινωνία" τον Απρίλιο του 2002. Συνειδητοποιώντας το πρόβλημα της ανεπάρκειας αίματος προσπαθήσαμε γεμάτοι ενθουσιασμό να κινητοποιήσουμε στο δικό μας Πανεπιστήμιο τη σύσταση ανάλογης ομάδας. Είχαμε πολύ μεγάλη αγωνία για το αν θα υπάρξει ανταπόκριση. Προσπαθήσαμε εξ αρχής να αναδείξουμε μίαν άλλη οπτική της καθημερινότητας στα πανεπιστημιακά πράγματα. Μιλήσαμε για έμπρακτη κοινωνική αλληλεγγύη, δειλά στην αρχή, φοβούμενοι μήπως το θεωρούμε κλίμα της έλλειψης χρόνου, του ατομικισμού και της αδιαφορίας διακρίνει και τον φοιτητικό μικρόκοσμο. Ευτυχώς, η ιδέα διαδόθηκε σαν ηλεκτρικός σπινθήρας και η Ο.Φ.Ε.Α.Κ περίπου ένα μήνα μετά είχε ανοίξει τα φτερά της!

Στις 17 Μαΐου του 2002 πραγματοποιήθηκε η ιδρυτική πράξη της ομάδας μας στο τμήμα Ιατρικής του Πανεπιστημίου Κρήτης (ΠΚ) από λίγους τελειόφοιτους. Σήμερα, η ΟΦΕΑΚ αριθμεί περισσότερα από 100 μέλη, προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές και μέλη διδακτικού προσωπικού από όλα τα τμήματα του ΠΚ στο Ηράκλειο αλλά και ενεργούς πολίτες που ως συνδεδεμένα μέλη στάθηκαν στο πλευρό μας. Από λίγα ή περισσότερα χρήματα ο καθένας αγοράσαμε τα απαραίτητα. Επιστρατεύσαμε φίλους, γνωστούς, τις οικογένειες μας και ο καθένας στο βαθμό που μπορούσε έβαζε το λιθαράκι του για να προχωρήσουμε. Μέχρι σήμερα έχουν διοργανωθεί επτά ημέρες εθελοντικής αιμοδοσίας πάντα σε συνεργασία με το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Ηρακλείου με την μονάδα αιμοδοσίας του οποίου υπάρχει άποψη συνεργασία. Προσπαθήσαμε να είμαστε δίπλα στους καινούριους αιμοδότες για να κρατήσουμε μακριά οποιονδήποτε φόβο, που είναι λογικό να νιώθει κανείς την πρώτη φορά που δίνει αίμα. Επειδή ακριβώς θέλουμε να διατηρηθεί

στο ακέραιο ο εθελοντικός χαρακτήρας των δραστηριοτήτων μας, δεν διατηρούμε τράπεζα αίματος.

Η ΟΦΕΑΚ κατάφερε σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα

- να οργανωθεί (δημιουργία καταστατικού, συγκρότηση διοικητικού συμβουλίου, δημιουργία λογότυπου της ομάδας, κατασκευή ιστοσελίδας, τύπωση αιτήσεων εγγραφής και εντύπων για τις δραστηριότητες μας, σύσταση ομάδων εργασίας, διατήρηση αρχείων αιμοδοτών και ημερολογίων εργασιών, δημιουργία ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων, ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και ηλεκτρονικής λίστας επικοινωνίας της ΟΦΕΑΚ)

- να δραστηριοποιηθεί στον αιμοδοτικό χώρο ενημερώνοντας τους φοιτητές (έντυπα με οδηγίες προς τους αιμοδότες, εννιά διαφορετικές αφίσες, φυλλάδια για τις αιμοδοσίες, ενημερωτικές ομιλίες με οπτικοακουστικά μέσα σε όλα τα τμήματα του ΠΚ και ξεχωριστές ομιλίες στους πρωτοετείς, συναντήσεις ενημέρωσης νέων μελών, ενημερωτικές επιστολές) και προσπαθώντας να καταστήσει την πράξη της αιμοδοσίας πιο ευχάριστη (ενθάρρυνση και προσωπική επαφή με τους αιμοδότες, αναμνηστικά δώρα, εκπτώσεις σε καταστήματα, δωρεαν σίτιση στις φοιτητικές λέσχες την ημέρα της αιμοδοσίας, διανομή των αιμοδοτικών δελτίων)

- να καλύψει σε αίμα έκτακτες ανάγκες του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Ηρακλείου αλλά και άλλων νοσοκομείων εκτός Κρήτης όπου βρέθηκαν ασθενείς των οποίων οι συγγενείς δεν μπορούσαν να

αιμοδοτήσουν.

- να προβάλει τις δραστηριότητες

της στα τοπικά μέσα ενημέρωσης (σποτ στο ραδιόφωνο σε συνεργασία με τη ραδιοφωνική ομάδα του ΠΚ, ανακοινώσεις των αιμοδοσιών σε ραδιοφωνικές εκπομπές, άρθρα σε τοπικές εφημερίδες, συνέντευξη τύπου, δελτία τύπου)

- να ξεκινήσει την οργάνωση υλικού γύρω από την αιμοδοσία (ταξινόμηση αρθρογραφίας σχετικής με την αιμοδοσία/αιματολογία και συναφών εντύπων άλλων ομάδων και φορέων, συγγραφή πρωτότυπων επιστημονικών εργασιών από φοιτητές Ιατρικής, συγκέντρωση και επεξεργασία στατιστικών στοιχείων από φοιτητές του τμήματος Εφαρμοσμένων Μαθηματικών, συγκέντρωση φωτογραφικού υλικού για την διαδικασία της αιμοδοσίας σε συνεργασία με τη φωτογραφική ομάδα του ΠΚ)

- να επικοινωνήσει με εθελοντικές ομάδες αιμοδοσίας και άλλους πολιτιστικούς συλλόγους καθώς και με τις τοπικές αρχές με αποτέλεσμα σε λίγους μήνες να γίνει γνωστή και εκτός της πανεπιστημιακής κοινότητας και να αποσπασεί θετικά σχόλια από ανθρώπους και φορείς με αναγνωρισμένη κοινωνική δράση.

- να διοργανώσει κοινωνικές εκδηλώσεις και συναντήσεις για την σύσφιξη προσωπικών σχέσεων των μελών της ομάδας

- να συμμετέχει σε κοινωνικά δρώμενα (αντιπολεμική αιμοδοσία και συμμετοχή σε συγκέντρωση κατά του πολέμου στο Ιράκ, συμμετοχή στις εκδηλώσεις για τον εορτασμό 25 χρόνων από την ίδρυση του ΠΚ)

- να συμμετέχει μεταξύ ανώτατων ιδρυμάτων της χώρας στην προσπάθεια δημιουργίας πανελληνίου δικτύου φοιτητικής εθελοντικής αιμοδοσίας.

Επίσης λάβαμε σχετική άδεια από την δευτεροβάθμια εκπαίδευση και προετοιμάζουμε πρόγραμμα ενημέρωσης για την εθελοντική αιμοδοσία στα Λύκεια του νομού, ξεκινώντας από το 11ο Λύκειο Ηρακλείου, όπου πραγματοποιήθηκε ενημερωτική ομιλία και εκδήλωση προς τιμήν του νεότερου εθελοντή αιμοδότη της ομάδας μας που είναι τελειόφοιτος μαθητής του σχολείου αυτού. Ακόμη, έχουν γίνει τα πρώτα βήματα ώστε από το επόμενο ακαδημαϊκό έτος να μπορέσουμε να εφαρμόσουμε πρόγραμμα ενημέρωσης και πρόληψης της μεσογειακής αναιμίας στους συμφοιτητές μας. Ανάμεσα στις προτεραιότητες μας είναι η δημιουργία παραρτήματος στο Ρέθυμνο ενώ απώτεροι στόχοι είναι η ενασχόληση μας με τη διάδοση της ιδέας της δωρεάς μυελού των οστών και των μεταμοσχεύσεων ιστών και οργάνων. Το κυριότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουμε είναι αυτό της στέγασης.

Επιλύνοντας το, είναι σίγουρο ότι η ομάδα θα μπορέσει να οργανωθεί ακόμη καλύτερα.

Ως ομάδα πιστεύουμε ότι οι φοιτητές μπορούμε να συντελέσουμε στην κάλυψη των αναγκών της χώρας μας σε αίμα. Είναι πεποίθησή μας πως ο κόσμος γίνεται πιο όμορφος όταν οι άνθρωποι θέλουν! Το πέρασμά μας από όλα εκείνα που δυσχεραίνουν μια καινούρια ομάδα και το γεγονός ότι αυτά τα λίγα που έχουμε να επιδείξουμε τα καταφέραμε διατηρώντας την αυτονομία μας και τις αξίες μας, μας γέμισε εμπειρίες, ρεαλισμό και αισιοδοξία. Ως επίσημος πια σύλλογος του πανεπιστημίου Κρήτης, πιο οργανωμένοι και πιο σίγουροι τολμούμε να υπερηφανευτούμε:

Για τις όμορφες ημέρες αιμοδοσίας και τους 257 αιμοδότες.

Για τα ιδανικά που αγωνιζόμαστε να περισώσουμε.

Για τους νέους ανθρώπους που συνεχίζουν να ονειρεύονται.

Η ανεπάρκεια αίματος λύνεται. Και η λύση είμαστε εμείς. Οι νέοι αιμοδότες. Οι νέοι άνθρωποι, ανεξαρτήτου ηλικίας.

Ευχαριστούμε

Το όνομα μου είναι Παναγιώτης Παπαδημητρίου. Είμαι από την Πάτρα και εκεί μένω. Το θέμα μου είναι οι μεταγγίσεις αίματος μετά από ένα ατύχημα που είχα στην εργασία μου όταν ήμουν 17 ετών. Στις 27.8.1968 εργαζόμουν στην κατασκευή ανελκυστήρων. Ξαφνικά μετά από προσπάθεια να μπω στην καμπίνα που ήταν υπερυψωμένη στον 6ο όροφο, βρέθηκα στο κενό του φρεατίου. Εκεί βεβαία δεν κατάλαβα τίποτα. Μεταφέρθηκα στο πρώτο βοηθειών και συνέχεια στο νοσοκομείο της πόλης. Μετά από μεγάλη προσπάθεια των γιατρών και ιδιαίτερα του γιατρού τότε Κυρίου Παναγιώτη Καργάκου, διαπιστώθηκε ότι είχα ρήξη σπληνός. Ακολούθησε χειρουργείο επτά (7) ωρών και όπως ήταν φυσικό είχα χάσει πολύ αίμα. Οι γονείς μου τότε έψαχναν να βρουν αίμα. Αποτάθηκαν στο κέντρο στρατού και εκεί βρέθηκαν οκτώ (8) στρατιώτες με επικεφαλής τον συνονόματο μου Παπαδημητρίον Παναγιώτη. Δεν ξεχνώ ότι η ανάνηψη μου έγινε μετά τις πρώτες δύο (2) φιάλες αίματος που πέρασαν μέσα μου, και είδα θολά το αίμα να στάζει στις φλέβες μου. Συνήλθα χωρίς βεβαία να μπορώ να σηκωθώ, διότι τα πόδια μου ήταν και είναι κατεστραμμένα, αλλά αυτό είναι δευτερεύον. Μετά από χρόνια παντρεύτηκα και απέκτησα δύο παιδιά τον Βασίλη και τον Χριστοφάνουρη. Το 1980 διαπιστώθηκε ότι ο Βασίλης έχει μεσογειακή αναιμία και άρχισε τις μεταγγίσεις..... Εδώ τελειώνοντας θέλω να σας πω, ότι η ζωή είναι

/ ΑΓΩΝΑΣ ΠΑ ΜΙΑ ΣΤΑΓΟΝΑ ΑΙΜΑ

/ ΑΓΩΝΑΣ ΖΩΗΣ

/ ΑΓΩΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΠΙΔΑ

/ Η ΖΩΗ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ ΚΑΙ ΘΑ ΣΥΝΕΧΙΣΘΕΙ.

Μια σταγόνα αίμα σώζει μία ζωή και μια σπίθα φέρνει καταστροφή!

Παναγιώτης Παπαδημητρίου Πάτρα 25 Μαΐου 2003

Ομάδα Εθελοντικής Αιμοδοσίας "Αιμοπετάλιο"

Το "Αιμοπετάλιο" είναι μια ομάδα φοιτητών Ιατρικής, Οδοντιατρικής και Νοσηλευτικής, που σκοπό έχει την προαγωγή του θεσμού της εθελοντικής αιμοδοσίας.

Στόχος μας είναι η δημιουργία και οργάνωση ενός δικτύου φοιτητών εθελοντών αιμοδοτών, το οποίο με αφετηρία τις σχολές μας προσβλέπουμε να επεκταθεί και σε άλλες πανεπιστημιακές σχολές.

Οι δραστηριότητες της ομάδας μας περιλαμβάνουν ενημέρωση και ευαισθητοποίηση για το θέμα της αιμοδοσίας, τη διοργάνωση εθελοντικών αιμοδοσιών, σχετικών εκδηλώσεων κ.α.

Το "Αιμοπετάλιο", ως ομάδα, ξεκίνησε τη δράση του από το χώρο της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, τον περασμένο Απρίλιο, με την υποστήριξη της Helmsic (Ελληνική Εππροπή Διεθνών Σχέσεων και Ανταλλαγών Φοιτητών Ιατρικής). Σήμερα, μέλη του αποτελούν φοιτητές τόσο της Ιατρικής, όσο και της Οδοντιατρικής και της Νοσηλευτικής.

Αφετηρία της προσπάθειάς μας αποτέλεσε η γνωριμία μας με τη Φ.Ο.Ε.Α. (Φοιτητική Ομάδα Εθελοντικής Αιμοδοσίας) του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, η οποία δραστηριοποιείται εδώ και 22 ολόκληρα χρόνια σε θέματα αιμοδοσίας και δωρεάς μυελού των οστών και οργάνων. Η πρώτη επαφή μας με το έργο της Φ.Ο.Ε.Α. πραγματοποιήθηκε στα Ιωάννινα, την άνοιξη του 2002, σε τρίμερη εκδήλωση που συνδιοργανώθηκε από τη Φ.Ο.Ε.Α. και την Κίνηση Πολιτών για μια Ανοιχτή Κοινωνία. Η Κίνηση Πολιτών για μια Ανοιχτή Κοινωνία είναι Σωματείο μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα εδρεύει στην Αθήνα και ιδρύθηκε το 1989. Σκοπός του είναι η προαγωγή των αξιών της κοινωνίας πολιτών, η ανάδειξη του ρόλου του πολίτη ως υποκειμένου της πολιτικής ζωής και ως ενεργού συμμετοχού στη λειτουργία ενός σύγχρονου πολιτικού συστήματος, η δημιουργία ενός βήματος ουσιαστικού διαλόγου μεταξύ του ενεργού πολίτη και της πολιτικής ηγεσίας.

Οι μεγάλες ανάγκες αίματος στη χώρα μας, που ανέρχονται σε 600.000 μονάδες αίματος το χρόνο, καλύπτονται από εθελοντές αιμοδότες σε ποσοστό μόλις 40%. Η διαπίστωση αυτή αποτέλεσε αφορμή για την ευαισθητοποίησή μας. Ως φοιτητές των σχολών επιστημών υγείας θεωρήσαμε απαραίτητο να δραστηριοποιηθούμε στο χώρο της αιμοδοσίας κατανοώντας τα προβλήματα που συναντούν οι

ασθενείς και οι συγγενείς τους στην ανάγκη μετάγγισης. Άλλωστε, η κάλυψη των αναγκών αίματος από εθελοντές αιμοδότες θα πρόλαβει τις δυσάρεστες καταστάσεις που δημιουργεί η έλλειψή του και στις οποίες μπορεί όλοι να βρεθούμε κάποια στιγμή.

Είναι αξιοσημείωτο ότι μόνο το 5% των ατόμων που μπορούν να δώσουν αίμα είναι εθελοντές αιμοδότες, όταν σε κάθε νοσοκομείο κατά μέσο όρο 2 στους 10 ασθενείς χρειάζονται μετάγγιση. Το αίμα είναι απαραίτητο:

ο Στους χιλιάδες τραυματίες των τροχαίων ατυχημάτων.

ο Στα άτομα που πάσχουν από μεσογειακή αναιμία, στην πλειοψηφία τους παιδιά.

ο Σε ασθενείς με ογκολογικά προβλήματα, π.χ. λευχαιμίες, ιδιαίτερα όταν υποβάλλονται σε χημειοθεραπείες.

ο Σε όσους πάσχουν από συγγενείς ελλείψεις παραγόντων πήξης π.χ. αιμορροφιλία.

ο Σε αξιόλογη απώλεια αίματος κατά τη διαρκές χειρουργικής επέμβασης.

Η πρώτη Ημέρα Εθελοντικής Αιμοδοσίας πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με το τμήμα αιμοδοσίας του Λαϊκού Γενικού Νοσοκομείου Αθηνών. Χώρος της αιμοδοσίας ήταν το Παπουλάκειο Αναγνωστήριο της Ιατρικής Σχολής και ημερομηνία η 7η Νοεμβρίου 2002. Η ανταπόκριση ήταν μεγάλη καθώς συγκεντρώθηκαν 98 μονάδες αίματος, ενώ πολλοί φοιτητές εκδήλωσαν ενδιαφέρον για ενεργό συμμετοχή στην ομάδα.

Ακολούθησε Διήμερο Εθελοντικής Αιμοδοσίας την Τρίτη 18 και την Τετάρτη 19 Μαρτίου 2003, πάλι στο Αναγνωστήριο της Ιατρικής Σχολής με τη συλλογή 201 μονάδων αίματος αυτή τη φορά.

Η τελευταία εκδήλωση της ομάδας μας ήταν το Διήμερο Εθελοντικής Αιμοδοσίας που πραγματοποιήθηκε στη Φιλοσοφική Σχολή, την Τρίτη 20 και Τετάρτη 21 Μαΐου 2003, σε συνεργασία με το "Καλειδοσκόπιο" (μη κερδοσκοπικός επικοινωνιακός όμιλος) και οδήγησε στη συγκέντρωση 165 μονάδων αίματος καθώς και την έντονη εκδήλωση ενδιαφέροντος από φοιτητές της Φιλοσοφικής για δημιουργία "Αιμοπεταλιακού πυρήνα" στη σχολή τους.

Ευχαριστούμε θερμά την Κίνηση Πολιτών για τη συμπαράσταση της στην προσπάθειά μας και την πολύτιμη βοήθεια που μας παρείχε στα πρώτα βήματα της δράσης μας.

🌐 Το πρόβλημα της υλίας των μονάδων επεξεργασίας των αστικών και βιομηχανικών υγρών αποβλήτων.

Οι μονάδες επεξεργασίας των υγρών βιομηχανικών και αστικών αποβλήτων καθαρίζοντας το νερό από τους ρύπους στη ουσία μεταφέρουν τη ρύπανση στην παραγόμενη λάσπη, δημιουργώντας νέο περιβαλλοντικό πρόβλημα διάθεσης της στο περιβάλλον.

Το ημίρρευτο κατάλοιπο των βιολογικών καθαρισμών απαιτεί ιδιαίτερη επεξεργασία προκειμένου να διατεθεί με ασφάλεια για τη δημόσια υγεία και τη προστασία του περιβάλλοντος.

Εκτιμάται ότι η παραγόμενη λάσπη των βιολογικών καθαρισμών στη χώρα ανέρχεται σε 99.000 τόνους ετησίως και μετά τη καθολική εφαρμογή των βιολογικών καθαρισμών στη χώρα, θα φθάσει τους 170.000 τόνους. Οι ρύποι που περιέχονται στις λάσπες διακρίνονται σε:

- Τοξικά μέταλλα, όπως Κάδμιο, Υδράργυρος, Χρώμιο

- Οργανικούς ρύπους όπως Διοξίνες Φουράνια, Διφαινύλια (γνωστά και ως Κλοφέν), πολυαρωματικές ενώσεις και πλήθος άλλων χημικών ουσιών που φθάνουν τις 6000 και

- Παθογόνους οργανισμούς, οι οποίοι είναι πρόξενοι σοβαρών μολυσματικών ασθενειών σε εργαζομένους και περιοίκους σε περιοχές διάθεσης λάσπης. Η παραγόμενη λάσπη στην ΕΕ διατίθεται μετά από κατάλληλη επεξεργασία ως βελτιωτικό εδάφους στη γεωργία ή ως πηγή ενέργειας. Η απόθεση της σε χώρους σκουπιδιών θα πρέπει προοδευτικά να περιορισθεί σύμφωνα με τη νέα Κοινοτική Οδηγία για ΧΥΤΑ.

Σύμφωνα με μελέτες της ΕΕ το 70% των παραγομένων λασπών δεν ικανοποιεί τις απαιτήσεις ασφαλούς διασποράς στη γεωργική γη, εξ αιτίας των προαναφερθέντων ρύπων και της ισχύουσας κοινοτικής νομοθεσίας.

Σύμφωνα με πρόσφατη (2002) μελέτη της Αμερικανικής Υπηρεσίας Περιβάλλοντος (www.biomedcentral.com) κάτοικοι σε απόσταση χιλιομέτρου από διάθεση λάσπης στο έδαφος παρουσίαζαν ερεθισμούς εκτιθέμενοι σε πνέοντες ανέμους από τη περιοχή απόθεσης.

Από 54 άτομα κάθε τέταρτος προσβλήθηκε από σταφυλόκοκκο (*S aureus*) και δύο άτομα πέθαναν.

Μελέτη της ΕΕ σχετικά με τους παθογόνους οργανισμούς της λάσπης διαπιστώνει εκτός από παθογόνα βακτήρια την ύπαρξη ιών και πλήθος άλλων επικινδύνων μικροοργανισμών.

Η διάθεση μετά από απολύμανση της λάσπης σε ΧΥΤΑ μόνο σαν προσωρινή λύση μπορεί να θεωρηθεί, δεδομένης της κοινοτικής νομοθεσίας και της πρόσφατης εμπειρίας της χωματερής στα Λιόσια.

Σύμφωνα με τους εμπειρογνώμονες του ΕΜΠ και του ΤΕΕ η λάσπη της Ψυτάλλειας ήταν η αιτία της κατάρρευσης των απορριμμάτων του ΧΥΤΑ και της καταστροφής μέρους του εργοστασίου παραγωγής καυσίμου υλικού από το χαρτί και τα πλαστικά των αποβλήτων (POP).

Η μεταφορά της Λάσπης (πρωτογενής καθίζηση) από την Ψυτάλλεια με ανοικτά φορτηγά θα έπρεπε να είχε αποφευχθεί γιατί απειλεί τη δημόσια υγεία καθ' όλη τη διαδρομή από το Πειραιά στα Λιόσια.

Απόδειξη του προβλήματος αποτελεί η διαμαρτυρίες των κατοίκων του Περάματος από τη "προσωρινή απόθεση της Λάσπης στη Ψυτάλλεια.

Διαμαρτυρίες για συμπτώματα ανάλογα των περιγραφόμενων από τη μελέτη της ΕΡΑ/US.

Η ενεργειακή αξιοποίηση της Λάσπης είναι για την Αθήνα τουλάχιστον η απομένουσα λύση. Στη Γερμανία το πλείστον των Λασπών καίγονται σε μονάδες παραγωγής Ηλεκτρισμού.

Στην Αθήνα και τις λοιπές μεγάλες πόλεις είναι δυνατή η καύση της αφυδατωμένης λάσπης (<30%) σε βιομηχανικούς κλιβάνους με ή χωρίς άλλα απορρίμματα.

Αποδοτικότερα για το περιβάλλον και την οικονομία είναι δυνατή η παραγωγή βιοαερίου από τη ζύμωση λάσπης χωρίς ή και με άλλα οργανικά απόβλητα, για τη παραγωγή ενέργειας. Η μέθοδος περιορίζει τη ποσότητα της προς διάθεση λάσπης στο 40% μόνο και μπορεί να καλύψει μέχρι το 50% της ηλεκτρικής ενέργειας που καταναλώνει μία μονάδα βιολογικού καθαρισμού, επιτυγχάνοντας σοβαρή μείωση του κόστους λειτουργίας της. Παρά τη μείωση που επιτυγχάνεται το πρόβλημα της διάθεσης του υπολοίπου παραμένει. Και στη περίπτωση αυτή η καύση σε βιομηχανικούς κλιβάνους είναι η προσφορότερη λύση.

Δυστυχώς η απόθεση σε χωματερές και επί το ευγενικότερο σε ΧΥΤΑ εφαρμόστηκε μέχρι σήμερα ως η φθηνότερη λύση, για να αποδειχθεί στο Κουρουπητό και στην Αττική η επαχθέστερη διασύροντας τη χώρα με την ευρωκαταδίκη και προοιωνίζει την επόμενη ύστερα από τη νέα καταγγελία της ΕΕ για τις 1500 χωματερές, (βλ. ιστοσελίδα της ΕΕ: www.europa.eu.int/comm/environment)

Είναι καιρός να αναζητήσουμε άλλες προσφορότερες λύσεις από το να αντιδικούμε για τους νέους θνησιγενείς διάσπαρτους στην Αττική.

Μια απλή ανάγνωση του κοινοτικού δικαίου πείθει και τον πλέον αδαή για το πως έπρεπε να αξιοποιήσουμε τα Κοινοτικά Πακέτα.

Η Κίνηση Πολιτών πιστεύει ότι δεν είναι αργά.
